

FÖRSLAG

Tillväxt och fler jobb genom satsningar på FoU i små och medelstora företag

INNOVATION
FÖR TILLVÄXT

Förslagen i korthet

Sverige ligger i internationell topp när det gäller företagens samlade investeringar i forskning och utveckling (FoU) som andel av BNP. Men endast 18 procent utförs i små och medelstora företag (SMF). Att stimulera ökade FoU-investeringar bidrar på ett effektivt sätt både till ökad internationell konkurrenskraft och sysselsättning.

Arbetsgruppen föreslår stimulansåtgärder inom tre områden:

1. Kompetens- och utvecklingsstimulans – innovationscheckar och innovationscoacher

Förslaget är inriktat mot företag som har begränsad eller ingen FoU men en stor utvecklingspotential. Få statliga insatser riktar sig idag till denna grupp. Vi föreslår införandet av:

- En nationell innovationscheck på 100 000 kronor som ett företag kan använda för att köpa FoU-tjänster från externa utförare, i första hand högskolor och forskningsinstitut. I nästa steg kan en check på

240 000 kronor utgå. Då krävs motfinansiering på samma nivå. Internationella erfarenheter visar att innovationscheckar ofta är första steget mot ett fördjupat samarbete med externa FoU-utförare.

- Ett nationellt system för innovationscoacher med uppgiften att vara en brygga mellan företaget och externa FoU-utförare. En sådan tydlig mäklarfunktion är en förutsättning för att innovationscheckarna ska få full effekt.

2. Ekonomisk stimulans genom skatteincitament – kapitaltillskott till innovationsföretag och skatteavräkning för FoU-projekt

- Vi föreslår att juridiska personer får rätt till fullt avdrag och fysiska personer en motsvarande skatteavräkning för kapitaltillskott i särskilda innovationsföretag. Vi föreslår också att de nyligen införda reglerna för underkottsavdrag efter ägarskifte avskaffas.

Dessa drabbar i praktiken företag med ambitiösa FoU-satsningar och ökat kapitalbehov extra hårt.

- Vi föreslår att FoU-kostnader för innovationsprojekt i det enskilda företaget direkt ska kunna minskas genom skatteavräkning.

3. Efterfrågestimulans – en ny typ av offentlig innovationsupphandling

- Vi föreslår en ny typ av offentlig innovationsupphandling (förkommersiell - eller SBIR-upphandling). Internationella erfarenheter visar att detta ger små och medelstora företag mycket goda möjligheter att konkurrera. Utgångspunkten är att en aktör inom den offentliga sektorn identifierar behovet av en ny lösning (produkt eller tjänst). Företag får sedan presentera idéer och en konceptlösning upphandlas. Fyller lösningen behovet får företaget utveckla en prototyp. Därefter sker en konkurrensumsatt upphandling.

Arbetsgruppen Stimulans av FoU i små och medelstora företag

Visionen för IVA-projektet **Innovation för tillväxt** är att Sverige ska bli världens bästa miljö för innovationer. Ett av de övergripande målen är att Sveriges regering tar beslut om en nationell innovationsstrategi – Innovationsplan Sverige. Innovationsplanen kommer bland annat att innehålla de förslag som tas fram i projektets arbetsgrupper.

På de följande sidorna presenteras förslag från arbetsgruppen **Stimulans av FoU i små och medelstora företag**. De har antagits av projektets styrgrupp med **Marcus Wallenberg** som ordförande. Förslagen kommer att diskuteras och förankras i en rad olika sammanhang innan de får sin slutliga form i innovationsplanen som presenteras i slutet av 2011. Du kan enklast följa diskussionen och se synpunkter på www.innovationfortillvaxt.se.

I arbetsgruppen Stimulans av FoU i små och medelstora företag har ingått:

Björn O. Nilsson (IVA) ordförande i arbetsgruppen, **Hans Henzell** (Swedish ICT), **Mattias Karls** (Applied NanoSurfaces), **Sven-Olof Lodin** (IVA), **Jan Anders Månson** (EPFL), **Jenni Nordborg** (VINNOVA), **Eugen Steiner** (Health CAP), **Åsa Minoz** (VINNOVA, projektledare), och **Jan Westberg** (IVA) kommunikatör och skribent.

För litet offentligt stöd till FoU i små och medelstora företag

Endast 18 procent av FoU sker i små och medelstora företag

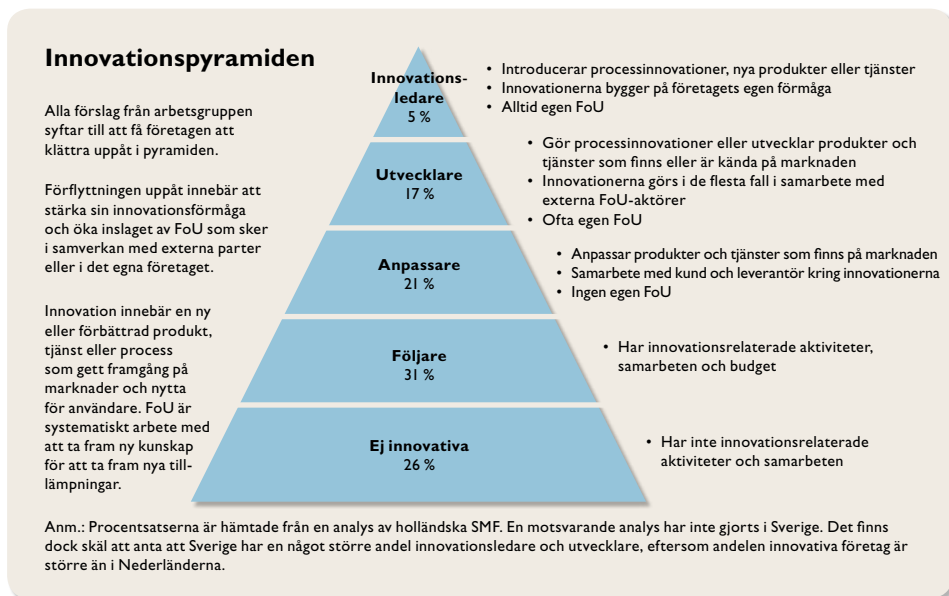
Sverige ligger i internationell topp när det gäller företagens samlade FoU-investeringar som andel av BNP. Men merparten sker i storföretag och endast 18 procent i SMF.

Många SMF är underleverantörer till stora företag. Därigenom utsätts de för konkurrens från företag i hela världen. Att stimulera ökade investeringar i FoU i svenska SMF bidrar därmed till stärkt internationell konkurrenskraft. Detta är också viktigt därför att små och medelstora företag står för merparten av de nya arbetstillfällena i Sverige.

Innovativa små och medelstora företag växer snabbare

Det svenska offentliga stödet till FoU i företag är som helhet lågt i internationell jämförelse. I Sverige riktas dessutom en mindre andel av detta till SMF. FoU är visserligen inte detsamma som innovation. Men den FoU som bedrivs internt inom företaget eller i samarbete med externa parter är en mycket viktig del av ett systematiskt innovationsarbete.

Att stöd lönar sig framgår av studier som visar att innovativa SMF:

- Växer snabbare i omsättning och antal sysselsatta.
- Har bättre lönsamhetsutveckling.
- Har mer omfattande internationella samarbeten.
- Är mer framgångsrika på exportmarknader.

Tidsbrist och finansiering de två största hindren för FoU-satsningar

Undersökningar visar att tidsbrist och brist på finansiering är de två största

hindren för små och medelstora företags FoU-satsningar. Få SMF har ett nära samarbete med forskningsinstitut, universitet och högskolor. Men många vill ha ett sådant.

Det finns därför ett tydligt behov av att genom olika typer av incitament stimulera FoU i SMF och stärka deras innovationsförmåga – att få dem att klättra i innovationspyramiden (se bild). Jämfört med övriga medlemsländer i OECD är incitamenten i Sverige mycket begränsade idag.

Förslag I. Kompetens och utvecklingsstimulans – innovationscheckar och innovationscoacher

Insatser riktade till företag med begränsad eller ingen egen FoU

Insatser från inkubatorer, innovationskontor, venture capital-aktörer och myndigheter är idag i första hand inriktade mot eller utnyttjas av nystartade företag i kategorierna innovationsledare och utvecklare (för definitioner, se bild ovan). Gemensamt är att dessa redan har en relativt god innovationsförmåga och egen FoU. En samlad större satsning på företag med liten egen erfarenhet av FoU saknas.

Vårt förslag riktar sig därför i första hand till etablerade företag inom segmenten utvecklare och anpassare som inte har någon egen eller begränsad FoU. Men detta hindrar inte att företagen har en utvecklad marknad och etablerade distributionsvägar. Många har också erfarenhet av export.

Insatser riktade mot denna kategori av företag är viktiga av speciellt två skäl:

- Insatserna ger tillväxteffekter relativt snabbt. Nya och förbättrade produkter, tjänster och processer skapar förutsättningar för ökad omsättning och fler anställda.
- Företagen riskerar att tappa konkurrenskraft genom bristande förnyelse av produkter, tjänster och processer. Detta därför att fokus främst ligger på att öka försäljning och marknadsandelar genom befintliga erbjudanden.

Innovationscheckar

En innovationscheck (som i olika utformningar redan idag används i en rad europeiska länder) innebär ett ekonomiskt bidrag till ett företag för att köpa externa FoU-tjänster av exempelvis högskolor och

forskningsinstitut. Innovationscheckerna underlättar därmed det första steget till ett fördjupat samarbete med externa FoU-utförare.

Innovationscheckarna ska kunna ställas ut på två nivåer. På den första disponerar företaget 100 000 kronor. På den andra är maxbeloppet 240 000 kronor. Här krävs dock en femtioprocentig motfinansiering.

Vår avvägning är att checkerna ska vara så stora att företagen kommer igång med FoU-aktiviteter. Dessa kan sedan leda till mer omfattande FoU-projekt som kan få nationellt stöd, exempelvis genom Forska & Väx- eller EU-stöd. Europeiska erfarenheter visar att summor på den nivå vi föreslår (som ligger väl inom EUS statsstödsregler) gör att företaget kommer igång med FoU-aktiviteter, men inte ensamma räcker för mer omfattande FoU-projekt.

Enkla regler

Reglerna för innovationscheckarna ska vara så tydliga att företaget på förhand enkelt kan avgöra om det aktuella projektet uppfyller innovationscheckens kriterier. Beslut ska fattas inom en månad av en nationell myndighet med kompetens att bedöma FoU i företag.

Innovationscoacher

– en tydlig mäklarfunktion

Innovationscheckarna ska kompletteras med en tydlig mäklarfunktion – innovationscoacher. Deras uppgift är att utifrån företagets intressen vara en brygga till externa FoU-utförare. Innovationscoacherna ska:

- Arbeta uppsökande.
- Ha en gedigen erfarenhet inom teknik- och forskningsområdet och av arbete i SMF. Konsulter med god orientering och högt förtroende i det lokala näringslivet är exempel på lämpliga innovationscoacher.

- Hjälpa företaget att formulera inriktning och omfattning av FoU-satsningar.
- Identifiera samarbetspartners som behövs för att genomföra satsningarna och även kartlägga alternativa möjligheter till offentligt FoU-stöd.

Tjänster

Innovationscoacherna ska säkerställa att företagens FoU-insatser ger största affärsnytta genom utveckling av både ny teknik och nya affärsmodeller. Exempel på deras tjänster är:

- Behovsanalys.
- Kontakter med andra företag i Sverige och utomlands, rådgivare och konsulter.
- Förstudier av affärs- eller teknikrelaterade frågeställningar.
- Marknadsanalyser, affärs- och marknadsplaner.
- Kompetensutveckling.

- Kontaktförmedling avseende ny teknik, exploatering och licensiering av IPR (Intellectual Property Rights) och internationella kontakter, främst inom EU.

Finansiering

Satsningen på innovationscheckar och innovationscoacher beräknas kräva en statlig finansiering på 35 miljoner kronor per år. Ett lämpligt mål är att satsningen efter två till fyra år ska generera mer än 500 miljoner kronor räknat som omsättning på de nya och förbättrade produkter som tagits fram. Avkastningen blir då tjuugo gånger de satsade statliga medlen.

En utvärdering bör ske senast fem år efter att förslagen börjat tillämpas.

Denna text bygger på mer omfattande underlag som i sin helhet kan laddas ned från:

www.iva.se/innovation

Förslag 2. Skatteincitament för att få investerare och företag att bidra till ökade FoU-satsningar

Skattestimulans för kapitaltillskott till innovationsföretag

Förslaget syftar till att med hjälp av skatteincitament stimulera investerare och företag att bidra till ökade FoU-satsningar. Det innehåller två delar:

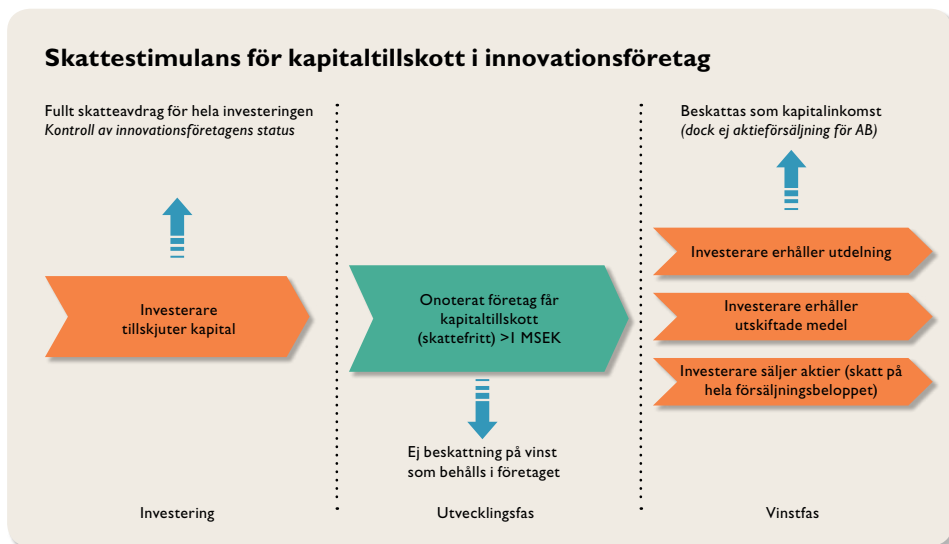
- Skattestimulans för att få privatpersoner respektive juridiska personer att göra kapitaltillskott i innovationsföretag.
- Skatteavräkning av innovations- och FoU-kostnader för företag.

Båda delarna kan införas parallellt eller var för sig. De ska dock ses som alternativa möjligheter att stimulera FoU-investeringarna i det enskilda företaget. Därför bör begränsningsregler övervägas.

Båda delförslagen förutsätter en prövning av att innovationsföretaget till vilket kapitaltillskottet sker, eller att FoU-projektet företaget vill ha skatteavräkning för, uppfyller givna kriterier. Prövningen bör ske av en statlig myndighet med särskild kompetens inom området, lämpligen Vinnova. Om samma myndighet hanterar båda typerna av skatteincitament undanröjs risken för dubbelavdrag.

Skattestimulans för kapitaltillskott till innovationsföretag

Vi föreslår att juridiska personer får fullt

direktavdrag och privatpersoner 30 procent skatteavräkning för kapitaltillskott till innovationsföretag som uppfyller vissa kriterier (se nedan).

För investeraren utgår skatt på utdelning och vid försäljning på hela försäljningspriset. Aktiebolag får skattefrihet dels för utdelning, dels för vinstdelen vid försäljning enligt normala regler för innehav av näringsbetingade andelar. Återvunna kapitaltillskott beskattas däremot.

De FoU-projekt som ska stimuleras är oftast kraftigt kostnadsframtunga. Därför är vårt förslag utformat så att det ger ett omedelbart avdrag för alla kapitaltillskott.

Vinsten beskattas inte förrän den tas ut ur företaget. För staten innebär det två viktiga fördelar. Det är billigt och risken för skatteflykt minskar jämfört med andra lösningar.

Enkla kriterier för innovationsföretagen

Företagen ska vara onoterade med ett aktiekapital på minst en miljon kronor. Deras mål ska vara att med hjälp av i första hand egen FoU bidra till nya eller förbättrade produkter, tjänster och produktionsmetoder. En förhandsprövning ska göras av en central nationell myndighet, lämpligen Vinnova.

Skattestimulans för FoU-projekt

Vårt andra delförslag innebär att FoU-kostnader i det enskilda företaget minskas direkt genom skatteavräkning. Motsvarande system finns i de flesta länder inom EU och OECD.

Vårt förslag bygger på principerna för det norska SkatteFUNN, varifrån vi också hämtat detaljer och belopp. Vår bedömning är att det norska systemet står sig mycket väl i en internationell jämförelse. En omfattande utvärdering som gjordes av det norska Statistisk sentralbyrå år 2008 bekräftar detta.

Enkelt och effektivt system:

- Alla företag med verksamhet i Sverige får rätt till skatteavräkning för FoU-kostnader för sin verksamhet här i landet. Stora företag får avräkna 18 procent, SMF (mindre än 250 anställda) 20 procent.
- Taket för avräkningen justeras årligen med hänsyn till bland annat inflationen. I vårt förslag skulle maxnivån för 2010 ligga på 5,5 miljoner för eget FoU-arbete och 11 miljoner för samarbete med godkänd FoU-utförare (kostnader över 5,5 miljoner ska då ha anknytning till inköp av FoU-tjänster). Företag i en utvecklingsfas där verksamheten går med underskott och därmed inte kan dra fördel av skatteavräkningen, ska istället få ett direkt bidrag.

- De projekt som berättigar till avdrag ska vara inriktade mot att ta fram ny kunskap och information som bidrar till nya eller förbättrade produkter, tjänster eller produktionsmetoder. Kriterierna för godkända kostnader ska vara tydliga. Förhandsprövningen ska göras av en central myndighet med kompetens att bedöma FoU i företag, lämpligen Vinnova som vi föreslår även ska pröva stimulansen genom kapitaltillskott.

Kostnader

Vi bedömer att:

- Kostnaden för förslaget ”Skattestimulans för kapitaltillskott till innovationsföretag” kan uppskattas till 2,6 miljarder kronor per år. På sikt sjunker den till högst 1,5 miljarder eftersom statskassan får skatteintäkter när investeringarna börjar ge avkastning och återvunna kapitaltillskott kan beskattas.
- Kostnaden för ”Skattestimulans för FoU-kostnader i företaget” kan jämföras med de för skattereduktioner inom norska SkatteFUNN. År 2009 var kostnaden cirka 1,8 miljarder kronor.
- Det inte går att ange en precis kostnad för förslaget att avskaffa spärreglerna för förlustavdrag vid ägarskiftet.

Kostnaderna för de båda delförslagen ska dock inte läggas samman. Utfallet beror på vilken typ av skattestimulans (endast

Spärregler för förlustavdrag vid ägarskiftet måste avskaffas

År 2009 ändrades spärreglerna för rätten till underskottsavdrag efter ägarskifte (proposition 2009/10:47). Vi menar att reglerna måste avskaffas för att inte allvarligt försvåra innovationsverksamhet i Sverige.

Redan före 2009 förlorade ett företag rätten att utnyttja outnyttjade förlustavdrag om företaget bytte ägare till mer än 50 procent samtidigt som köpeskillingen var mindre än hälften av summan av de outnyttjade förlustavdragen. Tillägget från 2009 innebär att även nyemissionsbelopp ska avräknas från köpeskillingen.

Nya delägare skjuter normalt till kapital när företaget ska genomföra mer omfattande innovations- och FoU-projekt. Med de nya reglerna förloras rätten till avdrag för tidigare projektkostnader, eftersom hela eller stora delar av köpeskillingen utplånas. I praktiken innebär detta att många FoU-projekt inte överlever. Eller så fördyras de med upp till 26 procent av kostnaderna som lagts ned före de nya ägarna trätt till.

en av de två kan användas i ett företag som utnyttjas för FoU-investeringarna.

Förslag 3. Offentlig innovationsupphandling

Projektet Innovation för tillväxt har tagit fram ett samlat förslag för att stimulera offentlig innovationsupphandling. Förslaget i sin helhet kan laddas ned från www.innovationfortillvaxt.se/vara-forslag/. Arbetsgruppen har bidragit till den del som tar upp förkommersiell upphandling.

Utgångspunkten för en sådan är defi-

nitionen av ett behov. Anbudsgivarna får sedan komma med förslag till lösningar. Processen innebär sedan möjligheter till finansiering av förstudier, prototyper och en testserie innan en konkurrensutsatt upphandling sker.

Erfarenheterna från bland annat USA, Storbritannien och Nederländerna (där

upphandlingarna kallas SBIR och SBRI) visar att små och medelstora företag ofta engagerar sig i dessa upphandlingar. De är därmed ett effektivt sätt att stimulera FoU i SMF genom att klättra i innovationspyramiden.

PROJEKTET INNOVATION FÖR TILLVÄXT

Innovation leder till tillväxt som leder till välbefinnande. Innovation innebär att kunskap omsätts till nya värden. Goda generella förutsättningar för att företag ska kunna växa är basen för att innovation ska fungera i praktiken.

Men det räcker inte att staten tillhandahåller goda regelverk, makroekonomisk stabilitet och sunda statsfinanser. Vi behöver också en innovationsstrategi med specifika åtgärder för att stimulera innovation. Vi behöver en Innovationsplan Sverige. Visionen är att skapa Sveriges framtida välbefinnande med kunskapsintensiva företag och jobb. Ständig förnyelse och innovation gör Sverige till världens mest attraktiva land att bo och verka i.

Projektet Innovation för tillväxt bygger på att många är med i arbetet för en svensk innovationsstrategi. Arbetsgrupper med experter presenterar konkreta förslag. Sveriges innovativa regioner bidrar med goda exempel. Riksdagspolitiker, departement och näringsliv deltar kontinuerligt i diskussionen.

KUNGL. INGENJÖRSVETENSKAPSAKADEMIEN

i samarbete med

